

Vlaams
Parlement

ingediend op **42** (2014-2015) – Nr. 2
15 januari 2015 (2014-2015)

Syntheseverslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Freya Van den Bossche en Peter Persyn

over het Jaarverslag 2013-2014

van het Kinderrechtencommissariaat

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Van Malderen.

Vaste leden:

de dames Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, de heren Lorin Parys, Peter Persyn, mevrouw Tine van der Vloet;

de dames Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;

de dames Freya Saeys, Martine Taelman;

mevrouw Freya Van den Bossche, de heer Bart Van Malderen;

mevrouw Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

de heer Björn Anseeuw, de dames Vera Celis, Cathy Coudyser, de heer Koen Daniëls, de dames Ingeborg De Meulemeester, Manuela Van Werde;

mevrouw Sonja Claes, de heer Dirk de Kort, de dames Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;

de heer Jo De Ro, mevrouw Emmily Talpe;

de heren Jan Bertels, Renaat Landuyt;

mevrouw Elisabeth Meuleman.

Documenten in het dossier:

42 (2014-2015) – Nr. 1: Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat

INHOUD

I.	Uiteenzetting door de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris	. 4
1.	Inleiding	4
2.	Jaarverslag 2013 'Kinderen vragen tijd'	4
2.1.	Rechten op en in het gezin	4
2.2.	Basiszorg voor kinderen en jongeren	5
2.3.	Rechten in de jeugdzorg	5
2.4.	Rechten in de gezondheidszorg	6
2.5.	Rechten van jongeren in detentie	7
2.6.	Blik op de toekomst	7
II.	Bespreking	7
	Gebruikte afkortingen	16

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak het Jaarverslag 2013-2014 van het Kinderrechtencommissariaat op 2 december 2014 en 7 januari 2015. Aan de bespreking namen de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris, en mevrouw Inge Schoevaerts, adviseur Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat, deel.

I. Uiteenzetting door de heer Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris

1. Inleiding

Het KRC vervult twee taken. In de eerste plaats is het een klachtenlijn en een ombudsdienst voor kinderen en jongeren. Ook ouders, familieleden en professionals nemen contact op. Naar aanleiding van die contacten worden allerlei initiatieven opgezet. Waar nodig, probeert het KRC te bemiddelen. Het KRC is daarnaast gemandateerd om klachtenonderzoek te verrichten.

Een tweede belangrijke opdracht is het verlenen van advies. Dat gebeurt zowel reactief als proactief. Op heel wat beleidsnota's werd proactief een advies geformuleerd.

2. Jaarverslag 2013 'Kinderen vragen tijd'

Het jaarverslag besteedt aandacht aan onderwerpen die tot de bevoegdheid van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin behoren, zoals rechten op en in het gezin, rechten op en in hulpverlening en basiszorg, rechten van kinderen op de vlucht en rechten van jongeren in detentie.

2.1. Rechten op en in het gezin

Een thema dat ieder jaar opduikt wanneer het over de rechten op en in het gezin gaat, is afstamming. Jongeren en kinderen die verwekt zijn door een anonieme donor of geadopteerde jongeren zitten met vragen over hun biologische realiteit. Het KRC probeert telkens individuele antwoorden te formuleren. De vragen leren dat het belangrijk is om een brede maatschappelijke en politieke discussie te voeren over het thema kinderen en hun afstammingsvragen. Ook ouders en volwassenen zijn vragende partij voor meer begeleiding en ondersteuning. In het jaarverslag wordt gepleit voor gespecialiseerde instanties die zich met deze vragen bezighouden.

Een tweede thema is opvoeding. Het gaat om dagelijkse opvoedingsvragen. Kinderen vragen wat goed is voor henzelf als het gaat over privacy, vriendschappen, relaties enzovoort. Gelijktijdig hebben ouders vragen over wat goed is voor hun kind. Dat is vaak gerelateerd aan interne conflicten. Het KRC tracht daar advies over te geven. Als hulp nodig is, wordt naar de juiste diensten doorverwezen.

Diepgaander zijn de vragen die te maken hebben met conflicten wanneer ouders scheiden. Het gaat over vragen over de verblijfs- en omgangsregeling, het ouderschap na scheiding, de noodzaak van een hulpaanbod en inspraak. Het gaat vaak om conflicten die een grote impact hebben op het dagelijkse leven van kinderen en jongeren. De meeste contacten komen voor in de groep van 14 tot 17-jarigen. Er zijn ook kinderen van 8 à 9 jaar die contact opnemen. Ze zijn vaak gefrustreerd omdat ze merken dat ze weinig worden gehoord. De nieuwe wet op de familierechtbank maakt het mogelijk kinderen en jongeren meer inspraak te geven.

Het KRC heeft twee beleidssuggesties. De eerste is dat er sterker moet worden ingezet op bemiddeling. Een tweede suggestie heeft betrekking op de vraag naar een eigen rechtsingang voor kinderen om de sterke afhankelijkheid van hun ouders in te perken. Dat brengt grote frustraties mee. In die situatie is het zinvol kinderen een eigen rechtsingang te geven.

2.2. Basiszorg voor kinderen en jongeren

Het eerste thema gaat over kinderopvang. Er zijn nog te vaak situaties waarbij ouders op zoek zijn naar goede kinderopvang, die nabij en toegankelijk is. Het is van belang om blijvend in te zetten op een toegankelijk aanbod, zeker in buurten met maatschappelijk kwetsbare groepen.

Ook de buitenschoolse opvang vraagt aandacht. Eind april 2014 was er een staten-generaal over de buitenschoolse kinderopvang. Er is een beweging in de richting van een geïntegreerde en intersectorale benadering van kinderopvang. Niet alleen de opvang is daarbij betrokken maar ook onder meer scholen, sportclubs en jeugdbewegingen. Het KRC dringt erop aan daar in deze regeerperiode werk van te maken. Er is een grote nood aan buitenschoolse kinderopvang. In heel de oefening moet het evenwicht worden bewaakt tussen de sociale, pedagogische en economische functie van kinderopvang.

Een tweede thema binnen de basiszorg voor kinderen en jongeren gaat over de Huizen van het Kind, die sinds 2013 bestaan. In het advies (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2131/3) van het KRC bij de totstandkoming wordt gewezen op het belang van een duidelijke grens tussen preventieve gezinsondersteuning en jeugdhulpverlening. In de praktijk is dat niet altijd even duidelijk. Zeker nu de brede instap in de integrale jeugdhulp vorm aan het krijgen is, bekijken CAW's en CLB's nog hoe ze zich tot de Huizen van het Kind moeten verhouden. In zijn advies stelt het KRC dat de Huizen van het Kind niet de Huizen van het Probleemkind mogen worden. Ze moeten een brede toegang voor alle ouders hebben. In het advies wordt ook aandacht gevraagd voor kinderen en jongeren zelf binnen de Huizen van het Kind. Er is bevestigd dat daaraan aandacht zou worden besteed. In de praktijk lijkt de aandacht daarvoor toch wat in het gedrang te komen. Het KRC is vragende partij om kinderen en jongeren te blijven betrekken. Bij de toekenning van subsidies wordt geen aandacht besteed aan de context- en buurtkenmerken van de Huizen van het Kind. Dat zou kunnen worden heroverwogen.

2.3. Rechten in de jeugdzorg

Over de rechten in de jeugdzorg zijn er ieder jaar heel veel vragen en klachten. Sedert het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp in werking is getreden, is het veld zoekende. De CLB's hebben het niet gemakkelijk om de veelheid aan opdrachten te combineren. Ook in het M-decreet van 21 maart 2014 en het decreet van 4 april 2014 houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school spelen ze een niet onbelangrijke rol. Het zou goed zijn de volgende jaren aandacht te schenken aan wat de inhoud van leerlingenbegeleiding en de rol van CLB's daarin kan zijn. Binnen de Commissie voor Onderwijs wil men daar werk van maken. De CLB's botsen op een dubbele rol. De scholen formuleren een aantal verwachtingen, maar ook leerlingen beschouwen het CLB als een soort van vertrouwenspersoon. Het is niet evident te balanceren tussen de loyaliteit voor school en leerling. Door de start van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp is het middenveld onzeker. De kinderrechtencommissaris wil nog geen uitspraken doen over de evaluatie van dit decreet. Het KRC neemt deel aan een mini-onderzoek waar de klemtoon sterk ligt

op het perspectief van de jongeren. In 2015 hoopt hij daarover meer informatie te verstrekken.

Het is belangrijk binnen de integrale jeugdhulp aandacht te blijven besteden aan specifieke doelgroepen, in het bijzonder aan de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. De toegang tot zorg is voor die jongeren vaak niet gemakkelijk. Door de interpretatie van criteria valt die groep uit de boot. Er zijn soms ook conflicten tussen OCMW en Welzijn waarbij de twee niveaus naar elkaar verwijzen en de jongere een speelbal van beide wordt.

Schending van rechten in de jeugdhulp vloeit soms voort uit hindernissen in de jeugdhulp. Het motto van 2014 is: 'Kinderen vragen tijd'. Tijd is een belangrijke hindernis. Binnen de zorgsector botst men vaak op een managementlogica waarbij gestandaardiseerde processen worden ontwikkeld om de hulpverlening vorm te geven. Niet elke jongere past daarin.

Soms zijn schendingen van rechten in de jeugdhulp het gevolg van ontoereikende jeugdhulp. Er moet bijzondere aandacht gaan naar de discussie over het persoonlijkeassistentiebudget. Als die steun uitblijft, heeft dit een grote impact op andere levensterreinen. Het is een blijvend probleem.

Er rijzen ook vragen over het recht op passende jeugdhulp en zorg op maat. Dat kan gaan over onvrede over een opgelegde maatregel. Kinderen en ouders geven aan dat ze onvoldoende betrokken worden. Het belang en het comfort van het kind of jongere wegen soms te weinig door in verhouding tot de administratieve maatregel.

Er zijn ook vragen over het opnamebeleid. Het is dikwijls onduidelijk waarom een opname wordt gestopt en er is vaak weinig transparantie in het opnamebeleid. Het afgelopen jaar was het opvallend dat moeilijke kinderen en jongeren daar zeker mee worden geconfronteerd. Ze worden van de ene naar de andere plek doorgeschoven zonder dat de redenen daarvoor duidelijk zijn.

In de pleegzorg is er een aantal blijvende discussies. Het spaargeld binnen de pleegzorg is afgeschaft. Ouders in een pleeggezin hebben daar vragen over. De vergoeding voor de pleegzorg van kinderen of jongeren met een beperking zou verminderen. Het KRC is vragende partij voor een gedifferentieerde vergoeding en om blijvend te investeren in pleeggezinnen die bereid zijn een kind of jongere met een beperking op te nemen. Er zijn hier ook heel wat frustraties omdat men zich te weinig betrokken voelt bij het zoeken naar een oplossing.

2.4. Rechten in de gezondheidszorg

In verband met de rechten van kinderen en jongeren in de gezondheidszorg is het belangrijk om in te zoomen op de geestelijke gezondheidszorg. Er worden geregeld klachten en vragen geformuleerd waaruit blijkt dat jeugdzorg en kinder- en jeugdpsychiatrie met elkaar in conflict komen. Het heeft te maken met verwachtingen. De jeugdzorg verwacht bijvoorbeeld dat de kinder- en jeugdpsychiatrie elke aanmelding opneemt. Omgekeerd verwacht de kinder- en jeugdpsychiatrie dat de jeugdzorg een vervolgtraject organiseert uit angst dat de jongere te lang in de psychiatrie zou blijven. Deze sectoren moeten dichter bij elkaar worden gebracht. Er moet naar expertise-uitwisseling worden gestreefd. Er zijn ook de wachtlijsten binnen de kinder- en jeugdpsychiatrie. Dat levert heel wat hachelijke situaties op. Het KRC vraagt aandacht voor de ambulante outreachende psychiatrische hulp en wil de forensische kinderpsychiatrie uit de grijze zone halen. Er wordt nog veel op een precaire projectbasis gewerkt.

2.5. Rechten van jongeren in detentie

Het KRC bezoekt al een aantal jaar de Vlaamse en federale gesloten jeugdinstituten. De infrastructuur van de jeugdgevangenis van Tongeren blijft, ondanks grote inspanningen, onvoldoende.

Sommige jongeren worden te lang in isolatie geplaatst door een gebrek aan gespecialiseerde zorg. Dat vloeit voort uit de wisselwerking tussen jeugdzorg en jeugdpsychiatrie.

De kinderrechtencommissaris vraagt nogmaals aandacht voor een kinderrechtenvriendelijk toezicht- en klachtenmechanisme. Op het einde van de legislatuur 2009-2014 werd de conceptnota over extern toezicht en externe klachtenbehandeling inzake hulp- en dienstverlening aan kinderen en jongeren en hun gezinnen ingediend. Het KRC bracht er advies over uit (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2312/1 en 2). De spreker hoopt dat dit de volgende jaren verder vorm zal krijgen.

2.6. Blik op de toekomst

Met het oog op de toekomst is het KRC bezig met wat vermaatschappelijking van de zorg betekent voor de jeugdzorg. Er zal een aantal initiatieven worden opgezet om daarover een breed maatschappelijk debat te krijgen. In Nederland worden er vraagtekens bij geplaatst. Het is belangrijk van meet af aan in Vlaanderen deze vraagtekens een plaats te geven. Dat neemt niet weg dat de heer Bruno Vanobbergen wel degelijk gelooft in een aantal vormen van vermaatschappelijking van de jeugdzorg.

Er moet blijvende aandacht zijn voor geweld en misbruik ten aanzien van kinderen. Dat was een belangrijk speerpunt in de vorige regeerperiode.

Het KRC hoopt dat jongeren een volwaardige plek krijgen in de justitiehuisen en in de toekomst een beroep kunnen doen op juridische eerstelijnsbijstand.

Het KRC heeft een aantal oefeningen rond het toekomstige decreet op het jeugdrecht gemaakt. Hij hoopt dat er binnen het Vlaams Parlement heel wat aandacht naar uitgaat en dat er gestreefd wordt om er een open en serieus maatschappelijk debat over te organiseren.

Het is moeilijk om in het jaarverslag keuzes te maken. Het zou onrecht doen aan die kinderen en jongeren die deze zaken signaleerden.

II. Bespreking

Mevrouw *Katrien Schryvers* vindt het jaarverslag 2013 van het KRC zeer relevant. Elk jaar slaagt het KRC erin een thema extra te belichten en op die manier de vinger op de wonde te leggen. In het jaarverslag 2013 is dat het kind dat in alle betekenissen van het woord tijd vraagt. Een kind zou geen tijd moeten vragen. Tijd zou voor een kind een recht moeten zijn.

Ze stelt vast dat heel wat zaken jaar na jaar terugkeren. De vraag rijst telkens hoe dat kan worden opgelost. Het jaarverslag kaart heel wat zaken aan, maar iedereen beseft dat een antwoord of een oplossing formuleren helaas heel wat complexer is. Veel vraagstukken veronderstellen niet enkel een ingrijpen in federale en Vlaamse bepalingen. Vaak is het tegelijk een kwestie van verdraagzaamheid. Iedereen erkent dat kinderen het recht hebben om te spelen, maar dat neemt niet weg dat er procedures worden opgestart omdat dit recht niet in

een juridisch kader kan worden gevat. Mensen hebben nu eenmaal het recht om op basis van burenhinder te proberen kinderen te verhinderen om te spelen. Het zou goed zijn mocht het jaarverslag vaker verwijzen naar verdragsbepalingen die in het geding zijn.

Buitenschoolse kinderopvang moet in de eerste plaats worden benaderd als een recht op spel. Na schooltijd moeten kinderen zich uitleven tot wanneer hun ouders ze komen oppikken. De commissie heeft op dit vlak nog heel wat werk. Volgens minister Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, is buitenschoolse opvang een samenspel tussen talrijke sectoren. Hier komt het element tijd weer aan bod. Buitenschoolse activiteiten mogen geen dwang zijn omdat het de ouders goed uitkomt. Buitenschoolse opvang moet verbinden. Buitenschoolse opvang faciliteert enerzijds de combinatie arbeid en gezin maar waakzaamheid is geboden opdat het recht van het kind gerespecteerd wordt. Opvang aanbieden mag niet ongelimiteerd. Er moet een evenwicht zijn tussen het recht van ouders om te werken en het recht van het kind op vakantie en spelen.

De uitvoering van het decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning verdient alle aandacht. Door middel van een amendement zijn de Huizen van het Kind toegankelijk voor kinderen en jongeren. Dat moet tot uiting komen in de uitvoering. Als minister Vandeurzen verklaart dat de Huizen van het Kind ook een plaats voor relatieondersteuning moeten zijn, dan worden het eerder Huizen van het Gezin. Relatieve ondersteuning is indirect ondersteuning van een kind, maar ook het kind moet rechten krijgen. De amendementen zijn ingediend om kinderen toegang te verlenen tot de Huizen van het Kind. Dat moet dan ook zo worden uitgevoerd.

Jonge mantelzorgers zijn een terecht aandachtspunt. Mevrouw Katrien Schryvers vraagt zich af hoe die kinderen en jongeren geholpen kunnen worden. Het vraagt aandacht en tijd van de omgeving om zich in de situatie van het kind of de jongere in te leven en hen op een geëigende manier te benaderen. Wat met schooltaken en examens? Maar ook sportclubs en andere verenigingen dienen er rekening mee te houden. Ook co-ouderschap belet kinderen vaak om allerlei zaken te doen. Het KRC wijst er terecht op dat dergelijke situaties door de ogen van het kind bekeken moeten worden.

De tijdelijke informele opvang door derden in een grensoverschrijdend kader met een humanitair doel is een belangrijk punt. Het KRC wijst op de goede bedoelingen maar ook op het onduidelijke statuut van kind of jongere. Misschien is een wetgevend initiatief nodig, maar de vraag rijst in welke zin dergelijke initiatieven kunnen worden gereguleerd. Samenwerking met het KRC lijkt aangewezen.

De vragen van het KRC over de billijkheid van de gedaalde dagvergoeding voor pleegouders van kinderen met een beperking is een heikel punt. Voor de herziene bijdrageregeling is naar een compromis gezocht. Voor kinderen en jongeren is er een automatisch recht op school- of studietoelagen. De spreekster hoopt dat dit ertoe leidt dat meer jongeren na 18 jaar in de pleegzorg kunnen blijven. Hetzelfde voor het automatische recht op het laagste tarief voor kinderopvang voor 0 tot 3-jarigen. Er werd immers vastgesteld dat het tarief voor kinderopvang vaak hoger was dan de pleegzorgvergoeding. Ook hier rijst de vraag of daardoor meer pleegouders geneigd zullen zijn om 0 tot 3-jarigen op te vangen.

Het KRC erkent dat het tijd vraagt om de integrale jeugdhulp optimaal te laten functioneren. Misschien is het momenteel nog te veel een doorgeefluik. Er moet samen met minister Vandeurzen worden bekeken hoe één en ander kan worden bijgestuurd. Dat kan gebeuren naar aanleiding van de bespreking van de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 125/1).

Het KRC gaat terecht uitvoerig in op de geestelijke gezondheidszorg van kinderen en jongeren. De jeugd- en kinderpsychiatrie en de jeugdzorg moeten in het belang van de kinderen de violen beter stemmen. Welke ingrepen zijn mogelijk doordat nieuwe bevoegdheden na de zesde staatshervorming ingepast moeten worden? De For K-diensten zijn nog altijd proefprojecten. Volgens het jaarverslag is er daardoor geen inspectie mogelijk. De spreekster vraagt dat nader te verklaren. Een proefproject moet geëvalueerd worden. Wat is het verschil tussen evaluatie en inspectie? Projecten zijn immers bedoeld om iets uit te testen. Ofwel is het project goed en wordt het structureel verankerd, ofwel is het niet goed en wordt de overheidsinvestering stopgezet. Ze kijkt uit naar de uitbreiding van de capaciteit voor kinderen en jongeren.

In het jaarverslag staat tijd centraal. In het jaarverslag leest mevrouw Katrien Schryvers letterlijk: "Daarnaast bepaalt een beleid ook de frequentie van de begeleidingsgesprekken of de toegelaten tijdsverdeling.". Ze vraagt daar bevestiging van. Verder kan men in het verslag lezen over een moeder met twee dochters in een pleeggezin: "Ik vraag geregeld om een gesprek met de dienst pleegzorg om dit uit te klaren. Ze zeggen me dat zij er zijn om het pleeggezin te ondersteunen. Ze zitten al boven de toegestane tijd die ze mogen of kunnen spenderen aan gesprekken met mij. Ze gaan niet op mijn vraag in.". Vloeit dit voort uit het decreet van 29 juli 2012 houdende de organisatie van pleegzorg of is dit een gevolg van het statuut van pleegouders? In de beleidsnota staat ook dat er meer aandacht moet gaan naar de natuurlijke ouders. Dat hangt samen met het federaal bepaalde statuut. Er zijn ook problemen met het bezoekrecht. Een bezoek is niet altijd mogelijk in het natuurlijke milieu. De neutrale bezoekerimtes zijn overboekt. De bezoeken gebeuren dan bij de pleegdiensten zelf. Dat kan alleen tijdens de werkweek en de ruimtes zijn daarvoor niet uitgerust. Er moet daarover verder worden nagedacht.

Jaarlijks komt het spanningsveld tussen het ouderlijke gezag en de uitoefening ervan aan bod. Er zijn hoofdzakelijk op federaal niveau enkele regelgevende initiatieven genomen. Het blijft een aandachtspunt. Is het KRC van mening dat een wetgevend initiatief bij verzet van ouders tegen mediatie een bijdrage zou kunnen leveren?

In echtscheidingsregelingen met onderlinge toestemming is er controle van het parket als het belang van het kind in het geding is. Er gaan steeds meer gezinnen uit elkaar zonder dat er sprake is van een huwelijk of zonder dat er een tussenkomst is van welke rechtbank ook. Zijn daar al klachten of vragen over? Wat zijn de rechten van een kind?

Het KRC wordt voortdurend geconfronteerd met discussies over de invulling van het begrip 'belang van het kind'. Dit moet in concreto worden opgelost. Wanneer het beleid een aantal lijnen uitzet, mag er worden verwacht dat de jeugdrechters soepelheid tonen door het belang van het kind steeds voorop te stellen.

De huidige digitale mogelijkheden doen logischerwijze vragen rijzen over de wijze waarop het recht op contact van kinderen en jongeren in voorzieningen wordt ingevuld.

De afgeschafte zakgeldregeling voor pleegzorg moet ervoor zorgen dat er minder jongeren op hun 18 jaar buiten de pleegzorg belanden en zelfstandig moeten leven. Ze verwijst naar de discussie bij de bespreking van de conceptnota over pleegzorg in Vlaanderen toen pleegouders meldden dat er wegens dat recht discrepanties ontstonden tussen de natuurlijke kinderen en de pleegkinderen (*Parl.St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1192/1). Daar moet ook rekening mee gehouden worden. De situatie is anders voor jongeren in voorzieningen. Een voorziening mag de zakgeldregeling niet gebruiken als sanctie of als pasmunt in een conflict.

Het KRC wijst op het belang van trajectbegeleiding en de vertrouwenspersoon. Het zogenaamde pingpongspel tussen OCMW's en het Agentschap Jongerenwelzijn over begeleid zelfstandig wonen verdient, zeker wanneer het om niet-begeleide buitenlandse minderjarigen gaat, bijzondere aandacht. Mevrouw Katrien Schryvers is benieuwd naar de resultaten over de versnelde toewijzing aan jongeren van sociale woningen. Dat werd geïnitieerd vanuit psychiatrische settings. Dit moet voor jongeren die vanuit de jeugdzorg doorstromen ook worden opgevolgd. Er moet bijvoorbeeld in de nodige begeleiding worden voorzien omdat die jongeren er vaak helemaal alleen voor staan.

Het jeugd(sanctie)recht zal de komende periode veel aandacht vragen. Het is aan de politiek om de talrijke kansen aan te grijpen die het nieuwe decreet zal bieden. Het is zaak om de rechtswaarborgen en het klachtrecht erin te implementeren. Er moet een verschil worden gemaakt tussen jongeren die van hun vrijheid zijn beroofd en jongeren die om een andere reden in een voorziening verblijven. Er moet een regeling komen voor de gemeenschapsinstellingen *sensu stricto* en de instellingen van Everberg en Tongeren. Jongeren kunnen tot vijf dagen in isolatie worden geplaatst mits een langere termijn wordt gemotiveerd en de vereiste goedkeuringen krijgt. De spreekster vraagt het KRC de juridische basis hiervoor te verduidelijken. Mevrouw Katrien Schryvers wil af van het automatisme dat jongeren gedurende de eerste dagen van hun verblijf in een gemeenschapsinstelling worden afgezonderd. Afzondering kan nodig zijn om de jongeren tot zichzelf te laten komen of omdat de instelling de jongeren wil leren kennen, maar tegelijk kan afzondering voor sommigen heel nefast zijn.

Voor de gemeentelijke administratieve sancties is het wachten op het arrest van het Grondwettelijk Hof. Als de regeling blijft bestaan moet een koppeling met het nieuw jeugd(sanctie)recht worden gemaakt.

Afsluitend roemt mevrouw Katrien Schryvers het KRC voor de wijze waarop het zijn signaalfunctie vervult, en drukt de hoop uit op blijvende nauwe samenwerking.

Mevrouw *Elke Van den Brandt* dankt het KRC voor zijn inspirerend jaarverslag. Het jaarverslag toont aan dat het functioneren van de maatschappij ondermijnd werkt. Het aspect tijd omvat veel, maar toont aan dat alles in een efficiëntielogica moet passen. Het gebrek aan ruimte om niets te doen of om te falen illustreert de tijdsgeest. Het spoort aan tot een fundamenteel maatschappijdebat en overstijgt een parlementair beleidsdebat. Het behandelt hoofdzaken en geen details. Zo wordt er in het rapport nogmaals dringend verzocht om een vluchtelingen- en asielbeleid.

Ze denkt dat met het jaarverslag en de beleidsnota het hele beleid vanuit het perspectief van het kind moet worden bekeken. Een kindtoets heeft betrekking op alles. Het rapport overstijgt de bevoegdheden van deze commissie en het Vlaams Parlement.

De buitenschoolse opvang moet volgens het jaarverslag niet louter functioneel zijn. Momenteel zijn voorschoolse en naschoolse opvang, en de school drie aparte systemen. De spreekster vraagt zich af of dat niet voorbijgestreefd is. Moet de overgang van kinderopvang naar school niet organischer worden georganiseerd? Thans wordt dat decretaal anders geregeld. Wat is de mening van het KRC daarover? De overgang tussen schoolse en buitenschoolse opvang is een tweede punt. De brede school is al langer ingeburgerd, maar werkt nog altijd in twee fasen. Misschien moet dat vloeiender worden. Misschien moeten er tijdens de schooluren meer periodes zijn waarin een kind niets moet. Misschien moet de overgang tussen het leren en de buitenschoolse opvang veranderen? Wat is de mening van het KRC daarover?

De maximumfactuur gaat soms ten koste van schoolreizen en uitstappen. Schoolreizen zijn functioneel en moeten pedagogisch verantwoord zijn. Wat is de visie van het KRC op het recht op een schoolreis of uitstap?

De integrale jeugdhulp is in werking getreden. Na een overgangperiode zal dat geëvalueerd moeten worden. Ze blijft bedenkingen hebben bij de integrale jeugdhulp. Ze vraagt bevestiging van de bewering van minister Vandeurzen dat er meer rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is. Ze is voorts de mening toegedaan dat de toegangspoort aan een grondige evaluatie en bijsturing onderworpen moet worden. Is er geen trajectbegeleider nodig om de toegangspoorten een menselijke rol te laten spelen? Ze heeft kennis genomen van de oproep van het KRC voor meer tijd voor het kind en de hulpverlener, en in het bijzonder voor de hulpverlener in de jeugdhulp, zodat die meer aandacht aan de jongere kan geven dan enkel aan de checklist.

Kinderen met een beperking zijn vaak lang onderweg naar school. Een school of een opvangmogelijkheid vinden, lijkt vaak het belangrijkste. Zij hebben echter ook recht op vrije tijd en vrijetijdsbesteding, en bij voorkeur binnen het reguliere aanbod. Dat vraagt veel van de sector die voornamelijk met vrijwilligers werkt. Zijn er goede voorbeelden? Hoe kunnen er extra impulsen aan worden gegeven?

Voor kinderopvang wijst het jaarverslag op het belang van een toegankelijk aanbod. Momenteel is er een tekort aan plaatsen. Het is dan van belang de schaarste zo eerlijk mogelijk te verdelen. De vraag rijst wie toegang heeft op welke manier. De spreekster heeft de indruk dat de kwetsbaarste kinderen als eerste uit de boot vallen en dat dit door het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters wordt versterkt. Kinderen van werkende ouders hebben voorrang, maar dat mag geen afbreuk doen aan de rechten van kinderen met niet-werkende ouders. Door de nieuwe voorrangregels lijken nog steeds de zwakste kinderen uit de boot te vallen. Welke evolutie ziet het KRC?

Mevrouw Elke Van den Brandt wil ten slotte weten hoe het KRC een rol kan spelen in het dossier van de Syriërs, waar Vlaanderen vooral op het vlak van preventie een rol te spelen heeft.

Mevrouw *Freya Van den Bossche* vraagt wat de Vlaamse overheid kan doen opdat (buitenschoolse) kinderopvang zou insluiten en niet uitsluiten. Hoe kunnen de drempels worden weggewerkt?

Voor jonge mantelzorgers bestaat er in Vlaanderen niets. Ze genieten geen faciliteiten op school. Er is geen financiële tegemoetkoming. Welk systeem ziet het KRC om een juist antwoord te geven op hun noden? Zijn er cijfers over beschikbaar?

In verband met de integrale jeugdhulp en de toegangspoort wil mevrouw Freya Van den Bossche weten of er meer klachten of vragen zijn sinds de inwerkingtreding van het decreet. Zo ja, kan het KRC inschatten wat de knelpunten zijn? Zijn er bijvoorbeeld aanwijzingen dat er problemen zijn voor jongeren omdat de instelling weinig beslissingsmacht of verhaal heeft tegen een voorstel van de jeugdhulpregie? Is er zicht op de praktische knelpunten van dit systeem waarbij de jeugdhulpregie zelf voorstellen doet? Zorgt het ontbreken van trajectbegeleiding voor problemen? Zou trajectbegeleiding zorgen voor oplossingen die meer op maat zijn van het kind of de jongere?

Het gebrek aan een persoonlijkeassistentiebudget wegens budgettaire tekorten leidt er volgens het jaarverslag toe dat een kind met een beperking geen gewoon inclusief onderwijs kon volgen. Zijn er cijfers beschikbaar over hoeveel jongeren en kinderen daardoor onderwijskansen mislopen? Door het M-decreet van 21 maart 2014 worden meer kinderen aangemoedigd om inclusief onderwijs te volgen. Kan het KRC inschatten of de noden groter zullen zijn dan de beschikbare extra ondersteuning?

Zijn de wachttijden in de kinderpsychiatrie het gevolg van het aantal bedden, van een gebrek aan kinderpsychiaters of van beide.

De spreekster is tevreden dat het KRC pleit voor de sluiting van de jeugdgevangenis van Tongeren. Ze vraagt de argumenten daarvoor nogmaals op te lijsten.

Welke rol ziet het KRC voor het Vlaamse niveau om werk te maken van een rechtsingang voor minderjarigen?

De heer *Bruno Vanobbergen* is bereid om de commissie te ondersteunen met bijkomende adviezen. Op dit ogenblik kan hij onmogelijk volledig en diepgaand een antwoord geven op alle vragen.

Er zijn verschillende vragen over het thema 'Kinderen vragen tijd'. Er is het netwerk 'Children's Rights and Business Principles' opgericht binnen Global Compact Network Belgium, dat een groep bedrijven verenigt die meer aandacht wil besteden aan mensenrechten binnen de industrie. Op de jongste bijeenkomst is er afgesproken na te gaan in welke mate er over het thema arbeids- en gezinstijd beleidsaanbevelingen kunnen worden geformuleerd. Het KRC wil op het thema 'tijd' verder inzetten.

Er was eind april 2014 een staten-generaal over de buitenschoolse opvang. Dat was het voorlopige eindpunt van een dynamiek rond het concept buitenschoolse opvang. Het KRC vraagt die dynamiek niet verloren te laten gaan en het punt op de politieke agenda te houden. De werkgroepen van de staten-generaal vertrokken vanuit het recht op spel zoals bepaald in artikel 31 van het Kinderrechtenverdrag. Dit moet het perspectief blijven om de buitenschoolse opvang vorm te geven. Buitenschoolse kinderopvang opentrekken naar voorschoolse kinderopvang of school is een interessante gedachte voor de toekomst. Pragmatisme dwingt echter het dossier stap per stap te bekijken. Zo moet de regelgeving van de verschillende sectoren op elkaar worden afgestemd, wat geen evidente zaak is. Het KRC pleit ervoor de focus te leggen op wat er al gebeurd is, op de dynamiek tussen de verschillende sectoren en op de vertaling van de aanbevelingen van de werkgroepen in concrete regelgeving.

In de Huizen van het Kind is de aandacht voor de jongere en het kind wat opzij geschoven. Het KRC roept op om daar opnieuw meer aandacht voor te hebben. Het is belangrijk te kijken naar de betekenis van de Huizen van het Kind tegenover de betekenis van de brede instap in de integrale jeugdhulp. In de praktijk is dat niet altijd vanzelfsprekend. Hoe verhouden de Huizen van het

Kind, de CLB's en bijvoorbeeld de JAC's zich tot elkaar? De verantwoordelijkheid van de verschillende initiatieven moet worden uitgeklaard.

Het onderzoek van Kind & Samenleving over jonge mantelzorgers was vooral een kwalitatief onderzoek. Er zijn naar schatting 40.000 jonge mantelzorgers. De vragen naar ondersteuning van die minderjarigen verschillen heel sterk omdat het een complexe groep is. Regelgeving om hen ondersteuning aan te bieden is geen eenvoudige zaak. De link met de school is cruciaal. Scholen moeten beter worden geïnformeerd over deze groep jongeren. Dat laat toe die jongeren met meer goodwill te benaderen. Zieke minderjarigen kampen bijvoorbeeld met dezelfde problemen. Er is heel wat werk in verband met het informeren en sensibiliseren van scholen. Daar moet sterker op worden ingezet.

Het KRC heeft al een traject afgelegd met de vakantie-initiatieven. Er is een spanningsveld tussen het wel of niet creëren van regelgeving. Op zijn minst moet er ondersteuning komen voor initiatieven die de gezinnen selecteren die in aanmerking komen voor vakantie-initiatieven. Die initiatieven zijn vragende partij voor financiering. Gedurende een bepaalde periode werden ze gefinancierd. Dat is weggevallen en dat heeft een duidelijke impact gehad.

Kinderpsychiatrie en geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren in verband met isolatie, is een belangrijk onderwerp. In zijn jongste jaarverslagen wijst het KRC telkens op de groep van minderjarigen met een psychiatrisch probleem die wegens de opnameplicht in gemeenschapsinstellingen terechtkomen. Dat is een groot probleem voor alle partijen. Een gemeenschapsinstelling is geen goede plek om dergelijke jongeren op te vangen. Daarom dient de termijn van vijf dagen isolatie soms overschreden te worden. Het KRC suggereert op zoek te gaan naar een gemeenschappelijk kader op basis van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en van de psychiatrie. Dat zou een belangrijke stap vooruit zijn. Gelijktijdig is het duidelijk dat er een tekort aan plaatsen is binnen de kinder- en jeugdpsychiatrie, zeker voor jongeren met een complexe problematiek.

Het lijkt aangewezen om nog voorzichtig te zijn bij het aanduiden van de knelpunten in de integrale jeugdzorg. Het is te recent in werking getreden. Met een aantal CLB's en de Arteveldehogeschool Gent brengt het KRC de eerste ervaringen van jongeren, ouders en professionals in kaart. Dat project start binnenkort. In het najaar van 2015 komt er een rapport met de belangrijkste knelpunten en met aandacht voor de positieve elementen van integrale jeugdhulp, en dat vanuit het perspectief van al de betrokken partijen. De focus wordt gelegd op de rol van de CLB's omdat zij op de doorsnede van Onderwijs en Welzijn zitten. De CLB's melden momenteel dat zij overbevraagd worden. Dat is niet alleen het gevolg van de integrale jeugdhulp maar ook van de opdrachten en taken uit het M-decreet van 21 maart 2014. Het is bijgevolg belangrijk de CLB's extra in kaart te brengen.

In zijn advies bij het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp hamert het KRC op het belang van de trajectbegeleider (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1952/2). Het is voor jongeren frustrerend keer op keer hetzelfde verhaal te moeten brengen. Volgens het KRC blijft de trajectbegeleider een interessante aanvulling op de integrale jeugdhulp. De heer Bruno Vanobbergen verwijst naar Centrum OBRA in Evergem, dat zich richt op mensen met een verstandelijke beperking, en de effectiviteit bewijst van trajectbegeleiders voor jongeren met een verstandelijke beperking en hun opvanggezinnen. Hij nodigt de commissie uit Centrum OBRA te bezoeken. Ze zorgen ervoor dat de verschillende hulpverleners blijvend met elkaar communiceren.

Er is te weinig aandacht voor de vrije tijd van kinderen met een handicap. Er is een groep van meer dan duizend kinderen die dagelijks vier uur of langer op de bus naar school zitten. Er moet worden ingezet op inclusieve opvang. De heer Bruno Vanobbergen wil onderzoeken of er interessante praktijkvoorbeelden zijn.

Het federaal detentiecentrum van Tongeren opende in 2010. Het KRC bezocht het sindsdien verschillende malen. In de afgelopen vier jaren hebben de directies heel wat inspanningen geleverd. De infrastructuur van Tongeren is echter een groot probleem en dat is niet gemakkelijk te veranderen. De cellen zijn klein en blijven een probleem. De vrijetijdsmogelijkheden zijn beperkt. Leefgroepwerking is onmogelijk. Al deze zaken leiden tot de conclusie dat de infrastructuur van Tongeren ontoereikend is om werk te maken van een zinvolle re-integratie van de jongeren die er verblijven.

Het KRC is vragende partij voor een maximumfactuur in de eerste graad van het secundair onderwijs. Voor de tweede en derde graad is het KRC vragende partij voor een gedifferentieerd systeem. De richtingen verschillen te sterk voor een uniforme regeling. De Koepel van Ouderverenigingen deed een onderzoek naar het gebruik van de maximumfactuur.

De heer Bruno Vanobbergen stelt dat de aparte rechtsingang voor minderjarigen en het ouderlijke gezag een interessant maar moeilijk dossier vormen. Het Burgerlijk Wetboek regelt het ouderlijke gezag. Daarnaast is er het Kinderrechtenverdrag en de vertalingen daarvan in decreten. Die twee conflicteren soms met elkaar. In dergelijke situaties tracht het KRC te bemiddelen. Er zijn geen kant en klare oplossingen. In vele gevallen werkt bemiddeling. Omdat niet alle zaken een oplossing kennen, blijft het KRC vragende partij voor een zelfstandige rechtsingang voor kinderen en jongeren. De zelfstandige rechtsingang biedt minderjarigen in bepaalde situaties de kans zelf initiatief te nemen. In het dossier Recht op Recht heeft het KRC de idee van een zelfstandige rechtsingang voor minderjarigen ontwikkeld. Er is daarin een aantal duidelijke beleidssuggesties opgenomen.

Het KRC stelt op de hoorzitting over gewelddadig radicalisme van 2 februari 2015 zijn advies voor. Er wordt nog volop aan gewerkt. De Franstalige kinderrecht-commissaris heeft daar al een advies over uitgebracht. Daar wenst de heer Bruno Vanobbergen zich nog niet over uit te spreken.

Mevrouw *Inge Schoevaerts*, adviseur Klachtenlijn van het KRC, verduidelijkt dat er in de klachten en vragen geen verschil is tussen echtscheidingen met onderlinge toestemming en het uiteengaan van samenwonende partners omdat in beide gevallen vragen rijzen als er moeilijkheden zijn. Het begin van het uit elkaar gaan, is verschillend. Als het moeilijk loopt komen ze beide op hetzelfde eindpunt terecht: ze moeten namelijk een herziening van de verblijfsregeling aanvragen. Bij het opstellen van een echtscheiding door onderlinge toestemming of een onderling akkoord van samenwonenden wordt veel bepaald door de bereidheid van de ouders om naar hun kinderen te luisteren. Veel hangt ook af van de bemiddelaar of de notaris die het document mee opstelt. Het KRC pleit voor aandacht voor de kinderen. Die willen ook door bemiddelaars worden gehoord. Het gaat meer om een wijziging van mentaliteit dan om regelgeving.

Het decreet van 29 juli 2012 houdende de organisatie van pleegzorg heeft een positieve evolutie teweeggebracht. Pleegzorg wordt nu binnen één sector georganiseerd. De problemen hebben vooral met de uitvoering van het decreet te maken. Er zijn nu vier pleegzorgsystemen. De personeelsinzet en de werkmiddelen zijn op verschillende parameters gestoeld die bepalend zijn voor de werkings- en personeelsbudgetten. Daardoor wordt er op het terrein gereguleerd in uren en aantal gesprekken. De bezoeken sluiten daarbij aan. De

bezoekruimtes zitten overvol. Pleegzorgbegeleiders organiseren die bezoeken bij hen op de dienst. De pleegzorgbegeleider krijgt op dat ogenblik de rol van scheidsrechter toebedeeld en dat vormt een bijkomende belasting voor zijn baan.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Freya VAN DEN BOSSCHE
Peter PERSYN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CAW	centrum algemeen welzijnswerk
Centrum OBRA	Observatie, Behandeling, Relatie en Activiteit
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
For K-diensten	kinderpsychiatrische diensten
JAC	jongerenadviescentrum
KRC	Kinderrechtencommissariaat
M-decreet	decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn